

ATT UTVECKLA INTERKULTURELL FÖRSTÅELSE MED HJÄLP AV INTERNET

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Institutionen för språk

Jyväskylä universitet

Våren 2003

Marika Laurila

Linda Saukko

ABSTRAKT

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET

Humanistiska fakulteten	Svenska språket, Institutionen för språk
Författare: Marika Laurila & Linda Saukko	
Titel: Att utveckla interkulturell kompetens med hjälp av Internet	
Ämne: svenska språket	Typ av avhandling: pro gradu
Årtal: 2003	Sidoantal: 39 + 18 + en CD-ROM skiva
<p>Referat</p> <p>Interkulturell kompetens har börjat bli ett allt vanligare tema i modern språkundervisning. Internationalisering kräver många nya kunskaper av människan. För att kommunikationen mellan människor från olika kulturer skall lyckas bör man kunna förstå de andra och se världen ur de andras synvinkel. Detta gäller även kontakterna mellan finländarna och svenskarna därför att de båda ofta har känsloladdade fördomar mot varandra.</p> <p>Denna pro gradu-avhandling hör till tillämpad lingvistik. Syftet med avhandlingen är att betrakta interkulturell förståelse och dess betydelse i språkundervisning. Vi kombinerar teorin om interkulturell inläring och nätpedagogik genom att skapa en webbsida med 12 övningsuppgifter om de finska och svenska kulturerna. Dessa uppgifter är avsedda för finskspråkiga svenskinlärare och avsikten med tillämpningen är att öka interkulturell medvetenhet hos dem. Teman för uppgifterna baserar sig på teorin presenterad i avhandlingen och de anknyter även till gymnasiets läroplan.</p> <p>Vi har testat övningsuppgifterna med en grupp gymnasister och testresultat samt användningssituationen har visat att tillämpningen är tämligen lyckad. Det har kommit fram att tillämpningen är lätt att använda och innehållet är mångsidigt och intressant. Studerandena anser att man kan lära sig mycket om andra kulturer med hjälp av Internet men att Internets resurser inte utnyttjas tillräckligt i språkundervisningen.</p> <p>Vi anser att Internet kan bjuda språkundervisningen på många nya möjligheter. Det är fullt med autentiskt och aktuellt material om olika temaområden. Datorer och Internet möjliggör individuell inläring där inläraren har en aktiv roll. Lärarens roll består av att guida och stödja inläringen.</p>	
Uppslagsord: interkulturell, interkulturell förståelse, interkulturell inläring, nätpedagogik, Internet, webbuppgifter	
Bibliotek/Förvaringsplats: Institutionen för språk, svenska språket	
Övriga uppgifter: Avhandlingen innehåller en webbsida i adressen http://www.jyu.fi/~malauril/surf . Webbuppgifterna finns även på en CD-ROM skiva.	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	5
2 INTERKULTURELL FÖRSTÅELSE.....	6
2.1 Kultur	6
2.2 Kultur och språk	8
2.3 Kommunikation och tolkning.....	9
2.3.1 Interkulturell kommunikation	9
2.3.2 Att tolka meningar.....	10
2.3.3 Stereotyper och etnocentrism.....	11
2.4 Modell för interkulturell kommunikativ kompetens	13
2.5 Att utveckla interkulturell kompetens	14
3 INTERKULTURELL INLÄRNING I SPRÅKUNDERVISNING.....	17
3.1 Vägen till interkulturell inläring.....	17
3.2 Kultur i språkundervisning	18
3.3 Grunderna för gymnasiets läroplan.....	20
3.3.1 Teman för kurser	20
3.3.2 Interkulturell inläring i läroplansgrunderna	20
3.4 Autenticitet.....	22
3.5 Teman i undervisning.....	24
4 NÄTUNDERVISNING	26
4.1 Datorer och Internet i undervisning	26
4.2 Inlärares och lärarens roll	27
4.3 Krav på material.....	28
5 SURF. SWE. FIN. UPPGIFTER PÅ INTERNET	30
5.1 Allmänt om material.....	30
5.2 Mål och beskrivning.....	31
5.2.1 Uppvärmning.....	31
5.2.2 Film och musik.....	32
5.2.3 Inhemskt.....	32
5.2.4 Mat	32

5.2.5 Sommar	32
5.2.6 Vitsar	33
5.2.7 Aktuellt	33
5.2.8 Dialekter.....	33
5.2.9 Politik	34
5.2.10 Minoriteter.....	34
5.2.11 Utbildning.....	34
5.2.12 Ordspråk.....	34
5.3 Testanvändning	35
6 SAMMANFATTNING.....	36
LITTERATUR	37
BILAGOR.....	40

1 INLEDNING

Språk och kultur hör ihop och därför skall kulturen vara en viktig del av språkundervisning. Nuförtiden har man börjat inse att det inte längre räcker om man behärskar språkets regler och fraser utan språkundervisningen har fått interkulturella mål: man bör kunna förstå främmande kulturer och hur de inverkar på kommunikation. Interkulturell förståelse har blivit ett aktuellt tema även i Finland och Läroplansgrunderna för gymnasiet blir förnyade så att de kommer att motsvara nutida krav. Vi anser att interkulturell kompetens är viktig också i svenskundervisningen. Även om den finländska och den svenska kulturen i stort sett verkar vara likadana finns det ändå mycket att upptäcka. Ämnet är intressant även därför att förhållandet mellan Finland och Sverige så ofta är präglad av stereotyper.

I denna pro gradu-avhandling har vi som syfte att presentera en teori om interkulturell förståelse. Vi behandlar sambandet mellan kultur och språk, beskriver interkulturell kommunikation och kulturens roll i tolkningen av budskap. I detta sammanhang tar vi även upp stereotyper, presenterar en modell för interkulturell kommunikativ kompetens och inlärningsprocess. Dessutom granskar vi temat ur språkundervisningens synvinkel. Efter en kort översikt över utvecklingen av språkundervisningen presenterar vi kulturens betydelse i den. Vi presenterar även hur läroplansgrunderna betraktar interkulturell kompetens. Därtill behandlar vi vilken roll autentiskt material spelar i språkundervisningen.

Den nya teknologin har blivit en del av modern språkundervisning. Vi kommer att granska användning av datorer och Internet i undervisning ur en nätpedagogisk synvinkel. Vi tar även upp hur inlärningsprocessen förändras. I denna avhandling är vårt syfte även att utarbeta övningsuppgifter på Internet för finskspråkiga gymnasister. Dessa uppgifter baserar sig på teorin som vi presenterar. Avsikten med uppgifterna är att öka den interkulturella förståelsen hos studeranden. Till slut beskriver vi övningsuppgifterna och analyserar resultaten av test användningen.

Eftersom vi kombinerar den teoretiska delen med en praktisk tillämpning på Internet hör denna avhandling till tillämpad lingvistik. Tillämpningen med uppgifterna finns i digital form i adressen <http://www.jyu.fi/~malauril/surf> och även bifogad som CD-ROM skiva.

2 INTERKULTURELL FÖRSTÅELSE

En individ bär alltid drag av sin kultur och bakgrund. De kulturella dragen tillsammans med de möjligheter som individen har haft i sitt liv att möta främmande kulturer påverkar individens kompetens att fungera i interkulturella sammanhang. Ju mera man är i kontakt med främmande kulturer, desto bättre förstår och tål man olikhet hos andra. Med hjälp av kontakter och erfarenheter kan man bli mer eller mindre mångkulturell. (Kaikkonen 1994, 117-118.) I detta kapitel belyser vi olika begrepp kring temat interkulturell förståelse. Dessutom sätter vi oss in i interkulturell inlärningsprocess samt möjligheter att öka förmågan att förstå främmande kulturer.

2.1 Kultur

Varje människa har mönster för tankar, känslor och beteende som man lär sig i hela sitt liv, först och främst i barndomen. Hur man lär sig dessa mönster beror på den sociala miljön man växer upp i. Dessa mönster kan kallas *kultur*. Ordet härstammar från latinet och betyder ursprungligen jordbruk. Vanligen anses den betyda civilisation och förädling av sinnet, speciellt utbildning, konst och litteratur. Denna definition är i alla fall mycket snäv. Vi får inte glömma att även vardagliga företeelser så som hälsningar, mat och hygien hör till kulturen. (Hofstede 1997, 5.)

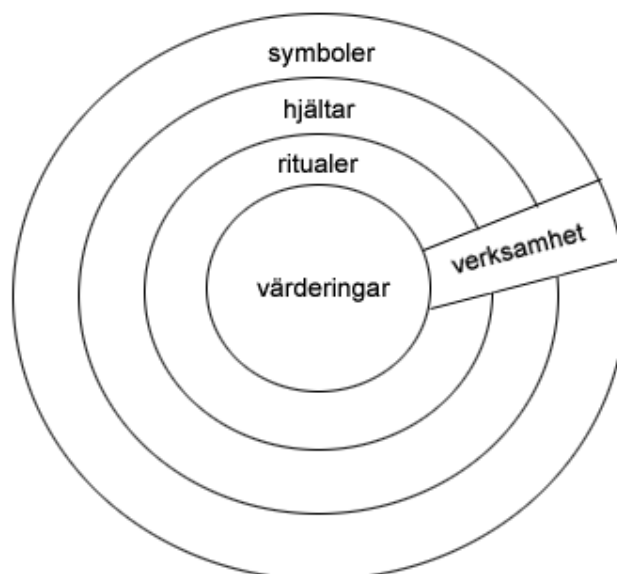
Om man betraktar kultur som en bred helhet är den ett kollektivt fenomen. Det är nämligen fråga om något som är gemensamt för en grupp människor som lever inom en gemensam social miljö. Det är kultur som skiljer människogrupper från andra främmande människogrupper. Kultur går inte i arv utan man lär sig den från andra människor som man är i kontakt med. (Hofstede 1997, 5.)

Kultur kan även ses som en referensram som består av beteende, värderingar, uppfattningar och betydelser. Dessa är gemensamma för människor som bildar en grupp. Kultur är en bild av verkligheten, något som uppskattas och accepteras av gruppmedlemmar men ändå inte diskuteras öppet och den fungerar som guide när människan organiserar sitt liv. Även Sheila Ramsey betonar att kultur är inlärd och den förmedlas från en generation till en annan. Om

människans värderingar blir förolämpade, kan det uppstå känsloladdade reaktioner. (Ramsey 1996, 9.)

Kultur är alltså bunden till en viss grupp människor och varje individ hör alltid till någon grupp, samfund eller till någon subkultur (Kaikkonen 2001, 81). En människa hör oftast inte bara till en grupp utan samtidigt kan man vara medlem i många olika kategorier. Sådana kategorier kan till exempel vara nationella, etniska, religiösa eller språkliga. Dessutom kan människor delas in i grupper på grund av könet, åldern och samhällsklassen. Varje kategori har normer för beteende och dessa normer kan stå i konflikt med normerna av andra kategorier. Skillnaderna mellan standarder kan vara så stora att det kan vara svårt för en människa att anpassa sig i olika situationer. Ett exempel på konflikter kan vara att religiösa värderingar krockar med åldern. (Hofstede 1997, 10.)

Kulturella skillnader kommer fram på många olika sätt. Kultur syns till exempel i följande företeelser: symboler, hjältar, ritualer och värderingar. (Se Figur 1.) Symboler kan anses vara ytliga tecken på kultur medan värderingar är de mest djupgående. (Hofstede 1997, 7.)

Figur 1 *Kulturella företeelser* (Hofstede 1997, 9.) (Egen översättning.)

Med symboler menas ord, gester, bilder och föremål som bara de människor som hör till samma kultur kan förstå och tolka. Hjältar är personer som är viktiga för kultur och de fungerar ofta som modell för beteende. Ritualer är kollektiva aktiviteter som är viktiga i social betydelse. Exempel på ritualer är hälsningar, sociala och religiösa ceremonier samt sättet att visa

respekt för någon. Värderingar utgör kärnan för kultur. De är känslor över det positiva och det negativa och man lär sig dem utan att vara medveten om dem. Det hur man använder symboler, avgudar hjältar och följer ritualer syns i människans verksamhet. Den kan man betrakta utifrån medan värderingar är mera gömda och inverkar indirekt på människans verksamhet. (Hofstede 1997, 7-8.)

2.2 Kultur och språk

Michael Byram (1991, 17-18) skriver att det ofta sägs att språket är nyckeln till kulturen. Genom att kunna språket kan man också komma närmare kulturen. Det betyder att när man har lärt sig språket koncentrerar man sig mera på högkultur, till exempel på konst och litteratur, i stället för att enbart utveckla sina språkliga kunskaper. Byram anser dock att denna metafor inte är så lyckad. Han menar att språket inte bara reflekterar kultur utan är en integrerad del av den. Med hjälp av språket tolkar man världen och skapar meningar. Språket både formar och blir format av sociokulturella värderingar, uppfattningar och handlingar. När man använder språket är man en del av ett sociokulturellt fenomen, när ett barn lär sig språk, lär det sig kultur samtidigt. Byram betonar att man inte kan skilja kultur och språk från varandra och därför måste de båda tas med i språkundervisning.

Förhållandet mellan språk och kultur är ändå inte entydigt. I stället för att enbart tänka på språkets betydelse kan man ta med även kommunikation och granska förhållandet ur växelverkans synvinkel. Kultur syns i olika kommunikationssituationer och samfund. Människan lär sig kultur inom växelverkan när hon fungerar med andra människor. Regler och normer för växelverkan lär man sig genom att höra till samhället. Dessa kulturstandarder för beteende innehåller både verbal och ickeverbal kommunikation. (Kaikkonen 1994, 66-68.)

Det kan också diskuteras vilket roll modersmålet spelar i hur vi tänker och behandlar olika begrepp. Uttryck och ord som vi använder för olika fenomen står i samband med kultur. Kultur är en omedveten grund för vårt språkbruk. (Kaikkonen 1998, 15.)

2.3 Kommunikation och tolkning

2.3.1 Interkulturell kommunikation

Definitionerna av begreppet kommunikation kan grovt delas upp i två olika kategorier. För det första betyder kommunikation att byta budskap. De som sänder meddelanden påverkar mottagarens beteende och sinnesstämning med hjälp av kommunikationsmedel och -kanaler. Kommunikation anses vara en process där man alltså överför budskap. Det andra sättet att definiera kommunikation betonar betydelsens roll: när man kommunicerar, producerar och växlar man betydelser. Om det uppstår några problem vid en kommunikationssituation är det inte alltid fråga om misslyckad kommunikation. Problemen kan snarare uppstå om det finns kulturella skillnader. Enligt den sistnämnda definitionen blir individen en medlem inom en viss kultur eller ett samhälle på grund av social interaktion. (Fiske 1994, 14-15.)

Med interkulturell kommunikation avses en situation där annorlunda bakgrunder hos samtalsparterna kan orsaka felaktiga tolkningar och förväntningar och därmed försvårar – till och med hindrar – meningsutbytet. Själva begreppet *interkulturell* kan definieras på följande sätt: två individer från olika kulturer möts. På grund av kulturella skillnader har dessa individer olika värderingar, sätt att kommunicera, rollförväntningar och regler för sociala förhållanden. (Lustig & Koester 1996, 50-51.)

Byram (1997, 22) förtydligar interkulturell kommunikation med hjälp av tre olika exempel. Kommunikationen kan vara interkulturell då samtalsparterna kommer från olika länder och den ena talar språket som modersmål medan den andra kommunicerar på ett främmande språk. En annan interkulturell kommunikationssituation är då båda samtalsparter varken har gemensamt modersmål eller hemland. Därför är de båda tvungna att använda ett främmande språk. Det tredje exemplet består av en situation där samtalsparterna kommer från samma land men har olika modersmål. Då kan den ena använda sitt modersmål medan den andra får förlita sig på ett främmande språk.

Vi kan konkretisera dessa exempel genom att granska dem ur finländarnas synvinkel: i nordiska sammanhang är en finne ofta tvungen att prata svenska medan de andra får använda modersmålet. Då en finne reser till Kanarieöarna kan han hamna i en situation där han pratar

engelska med en spansk affärsman. Hemma i Finland möter han en finlandssvensk som får anpassa sig till att prata finska även om den inte är hans modersmål.

Syftet med interkulturell inläring är att röja undan hinder som försvårar kommunikation. Det är fråga om att en människa hela tiden strävar efter att förstå den andra människan bättre och bättre. Man försöker alltså övergå de emotionellt laddade förhinder och gränser som ens modersmål och kultur har satt. På grund av dessa gränser kan den andra kulturen anses vara ett hot mot den egna. I stället för att försöka förstå personen från en främmande kultur kan man tycka att han är galen och konstig. (Kaikkonen 1994, 120, 133.)

2.3.2 Att tolka meningar

Den egna kulturen och det egna modersmålet spelar en viktig roll i en kommunikationssituation. Människan använder sina kulturella regler och erfarenheter som filter när hon tolkar den främmande kulturen, det främmande språket och beteendet. Om man stöder sig för mycket på sin kulturella bakgrund kan det orsaka feltolkningar. Då blir interferensen för stor. I stället bör man försöka utveckla detta filter så att man kunde vara flexibel i sina attityder till någon som kommer från den främmande kulturen. Språkundervisning som betonar kulturens betydelse strävar efter att förminska interferensen i kommunikationssituationer. Interferensen i sig behöver dock inte enbart vara ett negativt fenomen utan något som kan vara nyttigt i inlärningsprocessen. Den kan användas som spegel när man observerar skillnader mellan den egna och den främmande kulturen. Det främmande speglas genom det egna och skillnaderna tolkas på basis av modersmålet och den egna kulturen. (Kaikkonen 1994, 57-58.)

Varje individ fungerar inom en kulturell referensram som är typisk för individens kulturgrupp (Halinoja 1996a, 115). Jaakko Lehtonen (1990, 3, 5) anser å sin sida att var och en lever i sin egen sociala verklighet: människans egen verklighetsbild påverkar de budskap som hon skickar och mottar. Lehtonen använder ändå inte ordet filter när han skriver om den egna kulturens betydelse i tolkningen. Han säger att människan har ett instrument med vilket hon mäter och evaluerar det som händer i hennes egen kultur. Detta instrument kan inte direkt användas för att mäta främmande kulturer därför att det inte ger pålitliga resultat. Instrumentets skala kan antingen vara för bred eller för smal när man skapar en uppfattning om en annan person. En nordbo kan till exempel tycka att tyskarna är för stela och formella medan amerikanerna däremot anses vara öppna.

Även Myron W. Lustig och Jolene Koester (1996, 88) tar upp frågan om den egna kulturens inverkan på tolkningen. Människan använder kategorierna från sin egen kultur när hon tolkar och evaluerar andra människor och deras beteende. Om man vill bli kunnig och effektiv i att kommunicera interkulturellt är det viktigt att man är medveten om dessa kategorier. Man behöver dock inte förkväva negativa känslor men man måste försöka minska deras inverkan på kommunikation.

Kulturella skillnader kan möjligen orsaka missförstånd som kommer fram på olika sätt både i verbal och icke-verbal kommunikation. Dessa missförstånd påverkar effektiviteten av kommunikation. Kommunikation är effektiv när motparterna inser varandras syften och mål samt lyckas i att tolka varandras budskap. Tolkningarna kan vara antingen positiva eller negativa beroende på den kulturella bakgrunden. (Salo-Lee 1996, 21.)

2.3.3 Stereotyper och etnocentrism

När man kommunicerar med en utlänning kan man stöta på känslan att den andra uttrycker eller beter sig på ett sätt som avviker från ens eget sätt att kommunicera. Om en individ bär sig konstigt åt kan motparten anta att alla andra från samma kultur också beter sig på samma sätt – alltid. Sådana här generaliseringar av främmande kulturer och människor kallas *stereotyper*. Stereotypierna kan inverka på kommunikation på ett hindrande sätt eftersom man hela tiden försöker leta efter bevis som bekräftar ens fördomar. (Lehtonen 1990, 18.) Om en finne till exempel har en stereotypi att alla svenskar är ytliga koncentrerar han sig på att söka dessa drag hos samtalsparten. “Jo, nu frågar han igen hur jag mår... Int’ vill han veta hur jag på riktigt har det!”

Lehtonen (1990, 19-20) har behandlat olika uppfattningar om indelning av stereotypierna. Han delar stereotyper in i fem olika kategorier. Den första gruppen består av så kallade *auto-stereotyper*. De är uppfattningar som en människa har om sin egen kultur. Till exempel vi finner anser oss själva som envetna. Till den andra gruppen hör *heterostereotyper* som är fördomar som vi har mot det främmande. De kan även vara uppfattningar och antaganden om de andra. Dessa två första kategorier är de vanligaste men det finns också mera invecklade kategorier som består av *projicerade stereotyper*. De betyder att man tror att andra tänker på samma sätt som man själv tänker. Stereotypierna i den tredje kategorin handlar om att man tror sig veta vad den andra tycker och tror om en. En finne kan till exempel vara säker på att

han är ett fyllo i svenskarnas tankar. Dessutom kan man tro sig veta vad den andra tycker om sig själv (kategori fyra). En finne kan till exempel i detta fall tycka att svenskarna anser sig vara Nordens bästa till exempel i teknologin. Den sista gruppen av stereotypierna innehåller "finnens fördom, att svenskarna antar, att finnar tror sig vara envetna".

En orsak till stereotypierna kan till exempel vara att människan jämt försöker organisera och förenkla information hon har och får. Denna process är nödvändig på grund av informationsöverflöd. Dessutom tenderar människan att tänka att alla människor uppfattar världen på samma sätt som hon gör. Dessa tankar och viljan att kontrollera information försvårar interkulturell kommunikation: människan betraktar personer inte som individer utan som medlem av en annan, främmande kultur. Stereotyper motsvarar inte verkligheten, är ofta otydliga och baserar sig på ringa erfarenheter med enstaka individer. Därför noterar man inte samtalspartnerns personliga egenskaper. I interkulturell kommunikation måste man i stället kunna glömma de gränser som stereotypierna har satt. (Lustig & Koester 1996, 303, 308-309.)

Det är normalt och vanligt att ha stereotyper. Man kunde till och med säga att det är ovanligt att tänka och observera något utan stereotyper. Det som är centralt är om människan anser dem som negativa eller positiva. Att förändra stereotyper kan vara mycket svårt. Människan börjar troligen tänka på ett annat sätt först när hon upplever situationen själv. Med hjälp av undervisningen kan man i alla fall hjälpa inläraren att bli medveten om sina tankar och uppmana honom att fundera på sina motivera och även argumentera dem. Man måste alltså styra inlärarens perceptionsprocess för att kunna inverka på hans informationsstrukturer. (Kaikkonen 1994, 87, 90.)

Man tror ofta att fördomar mot främmande människor förminskas genom interkulturell växelverkan men det är nödvändigtvis inte så (Kaikkonen 1994, 90). En undersökning av tyska och engelska elever visar att stereotyper och generaliseringar kan till och med bli starkare och öka även om man besöker det främmande landet. För att undvika generaliseringar kunde man till exempel låta eleverna möta människor som hör till olika sociala grupper. (Keller 1991, 131-132.)

Alla kulturer har normer för beteende och människor brukar oftast acceptera normerna inom den egna kulturen. Människor anser dessa regler som naturliga och rätta medan allt som avviker från dem anses vara felaktiga. Att man ser sin egen kultur som överlägsen kallas *etnocentrism*. Detta fenomen är typiskt för alla kulturer: kategorier hos den egna kulturen används för

att evaluera de andras beteende, vilket kan leda till problem vid interkulturell kommunikation. (Lustig & Koester 1996, 85, 304.) Ethnocentrism syns till exempel i hur människor förhåller sig till inhemska produkter: de betraktas ofta som bättre och dyrare (Kaikkonen 2001, 72). Det kan till exempel vara svårt för en finne att nöja sig med en svensk mobiltelefon.

Ethnocentrism är en fas i en mera omfattande process där människan utsatts till främmande kultur. I den första fasen är människan nyfiken på det nya. Tillståndet är nästan euforiskt och man beundrar företeelser inom den främmande kulturen. Efter nyfikenhet börjar man tycka att ens egen lilla värld är absolut den bästa. Då är det fråga om ethnocentrism. Det är ändå möjligt att utveckla sig till en sådan människa som förstår att främmande människor bör bedömas med hjälp av olika standarder. Detta kan kallas *polycentrism*. (Hofstede 1997, 211.)

2.4 Modell för interkulturell kommunikativ kompetens

Byram (1997, 48, 73) använder begreppet *interkulturell kommunikativ kompetens*, som enligt honom består av fyra olika delkompetenser. Dessa är *lingvistisk kompetens*, *sociolingvistisk kompetens*, *diskurskompetens* och *interkulturell kompetens*. Den lingvistiska kompetensen betyder att man känner till språkets regler och standarder för att kunna tala och skriva. Man är sociolingvistiskt kompetent när man kan tolka meningar ungefär på samma sätt som samtalspartnern. Diskurskompetens betyder förmågan att förstå att samtalspartnerns kultur påverkar och att man kan anpassa sig till främmande diskussionsstrategier.

Den interkulturella kompetensen eller kommunikationen som det också kallas består av attityder, information, kunskaper och utbildning (se Figur 2). Attityder är föreställningar som man har om de andra som representerar främmande kulturer. Attityder är nyckeln till en lyckad kommunikation men de behöver dock inte enbart vara positiva därför att positiva inställningar till och med kan förhindra kommunikation. Man bör vara nyfiken och öppen samt kunna respektera de andras kultur. Dessutom bör man ha viljan att se saker ur de andras synvinkel. Information som människor har i en kommunikationssituation kan delas i två typer. Den första kategorin består av information om sociala grupper och deras kultur inom ens egen kultur och inom den främmande kulturen. Den andra typen av information är kunskaper om interaktionsprocessen. Individerna kan antingen vara medveten eller omedveten om all information han har. Det är viktigt att man har tillräckligt med information därför att den påverkar ens tolkning av meningar. (Byram 1997, 34-35, 37-38, 63.)

Kunskaper kan också delas i två typer: För det första bör man ha kunskaper om att tolka och relatera främmande element till element som hör ihop med ens egen kultur. En annan typ av kunskap som man skall ha är att upptäcka främmande fenomen och förstå vad de betyder. Att kunna fungera i nya situationer är också en viktig kunskap. För att man skall bli medveten om både sin egen kultur och den främmande kulturen samt ställa sig kritiskt mot dem, bör man i utbildningen beakta kulturella aspekter. Detta sker inte automatiskt utan man måste lära sig reflektera och analysera kulturer – både ens egen kultur och den främmande kulturen. (Byram 1997, 34-35, 37-38, 63.)

	Kunskap att tolka och relatera	
Information	Utbildning	Attityder
	Kunskap upptäckter och växelverkan	

Figur 2 *Faktorer som utgör interkulturell kommunikation.* (Byram 1997, 34.) (Egen översättning.)

I en interkulturell kommunikationssituation måste en individ kunna använda information han har och acceptera andra människor som kan vara mycket annorlunda än en själv. En interkulturell människa är en sensibel medlare mellan olika kulturer. (Byram 1997, 38.)

2.5 Att utveckla interkulturell kompetens

Interkulturell inläring kan beskrivas som en process. Pauli Kaikkonen (1994, 92, 123) har behandlat och utvidgat Fissler-Skandranis idéer om denna inlärningsprocess som består av olika faser: att bli känslig, observera, skapa betydelser och att kommunicera.

I den första fasen skall främmande fenomen introduceras för inlärares så att han blir färdig och öppen att motta ny information. Syftet med den första fasen är att göra inlärares medveten om sina stereotypier. Samtidigt aktiveras också hans tidigare kunskaper och erfarenheter om den främmande kulturen. Då kan det bli lättare att knyta ihop den nya informationen med

de gamla informationsstrukturerna och inläringen blir effektivt. Man tror att denna fas utvecklar även förmågan att känna empati, vilket är viktigt när man försöker förstå hur och varför den andra beter sig som han gör. (Kaikkonen 1994, 134-136.)

Efter den första fasen guidas inläraren att observera den främmande kulturen och dess fenomen. Han lär sig också att jämföra sina observationer med fenomen som finns i hans egen kultur. Den tredje fasen består också av jämförelser men nu får inläraren information om främmande kulturstandarder. Med hjälp av handledning är det möjligt för honom att lära sig dessa nya standarder och jämföra dem med sina egna standarder. I den fjärde fasen lär han sig förstå vad olika fenomen och betydelser innebär i den främmande kulturen. Genom att skapa betydelser kan inläraren kommunicera framgångsrikt i interkulturella kommunikationssituationer. Denna process kan egentligen ta lång tid och processen kan till och med vara livslång. Man måste vara öppen mot det främmande i varje situation i hela sitt liv. (Kaikkonen 1994, 134-136.)

Även Raimo Halinoja (1996a, 116-117) tar upp den kulturella sensibiliteten. När man är tillräckligt öppen mot andra kulturer och människor kan man evaluera dem objektivare än tidigare. För att kunna vara mottaglig och objektiv bör man lära sig känna både den egna och den främmande kulturen bättre, vilket ofta kräver mycket arbete och studier. Dessutom skulle det vara bra om man vore nyfiken och tillräckligt modig för att kunna uppskatta värderingarna i den egna men också i den främmande kulturen. Man bör även kunna iakta och känna igen olikheten hos de andra och samtidigt vara flexibel så att ens egna uppfattningar inte påverkar för mycket. På så sätt kan man förstå att ens egen kultur inte är överlägsen.

Att vara sensibel skapar förutsättningar för förståelse av seder och bruk i den andra kulturen. Man lär sig också bete sig på ett sådant sätt som accepteras av de andra. Då kan man handla inom den främmande referensramen utan att såra de andras känslor. (Halinoja 1996b, 132.)

Det är möjligt att sätta mål för interkulturell inläring. H. Ned Seelye (1993, 31) har presenterat sex mål som riktar till att öka interkulturell kommunikation och förståelse. För det första skall inläraren vara nyfiken och visa empati för främmande kulturer och människor. Det andra målet betyder att inläraren måste förstå hur olika rollförväntningar och sociala variabler inverkar på människans sätt att uppföra och uttrycka sig. Med det tredje målet menas att människan bör kunna inse att kulturen påverkar bakom människans verksamhet. Det fjärde målet syftar till att både tid och rum har betydelse, alltså att beteende är kontextuellt. Dessutom be-

står en del av beteendet av rutiner. Det femte målet är att inläraren begriper att varje individ använder sådana mönster för beteende som hans kultur erbjuder och accepterar. Med det sista målet försöker man få människan att evaluera den främmande kulturen och att hämta och organisera information om det främmande. Detta gör man genom att utnyttja till exempel bibliotek eller genom att själv observera människor.

3 INTERKULTURELL INLÄRNING I SPRÅKUNDERVISNING

Att kunna förstå främmande kulturer är viktigt. När man lär sig främmande språk, stöter man på olika kulturer. Hur tar språkundervisningen då hänsyn till interkulturell förståelse? Vi kommer att behandla temat genom att granska förändringen av attityder och mål. Dessutom tar vi upp frågan om autentiskt material.

3.1 Vägen till interkulturell inläring

I samband med inläring av främmande språk har man ofta talat om olika kompetenser. När man lär sig ett språk blir man kompetent inom ett visst område, till exempel inom grammatiken. På så sätt tänkte man förr i tiden när man betraktade språket som system. Då använde man begreppet *språkkompetens*. Från och med början av 1970-talet blev det allt vanligare att se språket som ett kommunikativt medel. Då var det fråga om *kommunikativ kompetens*, som ville sikta mot en effektiv kommunikation på ett främmande språk. Det som var viktigt var att utveckla både individens receptiva och produktiva förmåga: en individ måste kunna uttrycka sig själv samt förstå det främmande språket. (Kaikkonen 1998, 12.)

Den kommunikativa undervisningen var ändå i stort sett styrd av läroböcker och tog inte hänsyn till inläraren och hans egen kultur. Utgångspunkten var språket och dess användning, speciellt muntliga kunskaper betonades. Även om det var viktigt att utveckla den kommunikativa kompetensen koncentrerade man sig för mycket på vardagliga och enkla talsituationer. Den kommunikativa kompetensen har blivit kritiserad som ett sterilt sätt att lära in ett språk. Språket har blivit "städat" så att det inte längre bär drag som är typiska för den kulturella bakgrunden: språket är inte längre autentiskt. (Kaikkonen 2001, 61-63.)

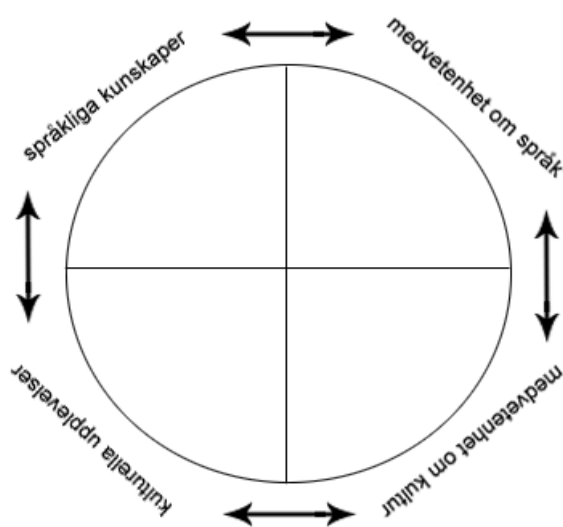
På sistone har man ännu mera betonat kulturens betydelse i språkundervisningen. Man har börjat ta med kulturen som språket hör till och inse att kulturen påverkar kommunikationen. Kommunikationen ses som en bred helhet och inte bara som språkliga yttranden. Målet för språkundervisningen är att nå *interkulturell kompetens*, att förstå människor från främmande kulturer. Interkulturell kompetens utesluter dock varken den språkliga eller den kommunikativa kompetensen utan alla dessa hör ihop. Språkinläringen måste vara en meningsfull helhet. (Kaikkonen 1998, 13-14.)

3.2 Kultur i språkundervisning

Språkundervisningen behandlar egentligen alltid kultur. Språket och kulturen hör ihop, man kan inte skilja dem från varandra. Modern språkundervisning har interkulturell inläring som mål. Utgångspunkten för undervisningen är att eleven lär sig klara av olika interkulturella situationer så bra som möjligt. I undervisningen överför läraren sin egen uppfattning om kultur och språk till sina elever. Därför spelar det alltså en stor roll hur läraren definierar begreppet kultur. (Kaikkonen 2000, 49-51.)

Om man betraktar språk och kultur som enskilda fenomen i undervisningen kan det hända att eleverna granskar det främmande språket genom modersmålet och dess begrepp. Då lär de sig inte språket som en del av den främmande kulturen utan de lär sig en kodad version av modersmålet. Å andra sidan är det inte möjligt att människan lär sig främmande regler, värderingar och så vidare som om den egna kulturen inte skulle påverka inläringen. Ingen av oss är ett oskrivet blad utan vi är kulturella varelser. Den egna kulturen kan till och med hjälpa i att förstå den främmande kulturen. (Byram 1991, 18.)

Det bästa vore om man kunde kombinera både modersmålet och det främmande språket i undervisningen. Modersmålet kan användas för att jämföra och det främmande språket kan vara både ett läromål och ett sätt att uppleva främmande företeelser. Att lära ut språk och kultur kan ses som process. Denna process är en cirkel som består av olika metoder och upplevelser. (Se Figur 3) (Byram 1991, 19-21.)

Figur 3 *Språk och kultur i undervisning* (Byram 1991, 20.) (Egen översättning.)

För det första bör man utveckla språkliga kunskaper. Därtill bör man öka sin kännedom om språket som ett socialt och kulturellt fenomen (medvetenhet om språk). Språkinlärning bör även innehålla kulturstudier där man jämför det främmande med det man känner till (medvetenhet om kultur). I detta skede kan man dra nytta av modersmålet. Efter det är det viktigt att få uppleva den främmande kulturen och ställa sig in i de andras synvinkel samt använda deras språk (kulturella upplevelser). Det att man använder det främmande språket stödjer språkinlärningen och på så sätt blir cirkeln hel. Figuren visar att alla delar i processen är lika stora men i verkligheten varierar undervisningens tyngdpunkter beroende på inlärnarnas kunskapsnivå. (Byram 1991, 19-21.)

Syftet med interkulturell inlärning är att en människa kan tillägna sig den främmande referensramen utan att överge sina egna kulturella värderingar. Med undervisning bör man sträva efter kunskaper i att kommunicera på främmande språk så att man tar hänsyn till vanorna och reglerna i det främmande språket. Dessa kunskaper hjälper individen att skapa och uppehålla kontakter med människor från främmande kulturer. (Halinoja 1996a, 126.)

Lisa Salo-Lee (1996, 14-15) betonar att man ska vara medveten om skillnaderna mellan kulturer. Ändå bör dessa skillnader inte betonas i språkundervisning – speciellt när man precis har börjat ta interkulturella aspekter med i undervisningen. Framhävdningen av drag som är gemensamma hos olika kulturgrupper stöder positiva inställningar till olikhet och det främmande. Detta är speciellt viktigt när en människa har starka fördomar mot en annan människa från en annan kulturgrupp. I stället för att ta upp skillnaderna bör man diskutera skillnaderna inom den egna kulturen och på så sätt få personen att tolerera olikhet.

När man lär sig främmande språk och kultur blir ens världsbild och kulturuppfattning mångsidigare. Man lär sig inte bara av främmande kulturer utan också av sin egen kultur, man blir medveten om sina egna beteendenormer som påverkas av kultur. Som bäst kan språkundervisningen vara ett redskap som utvecklar människans kulturella identitet. (Kaikkonen 2000, 52.)

3.3 Grunderna för gymnasiet läroplan

3.3.1 Teman för kurser

Läroplansgrunderna skapar riktlinjer för undervisningen i Finland. Även språkundervisningens mål blir definierade och därför är det viktigt att ta en titt på läroplansgrunderna för att se vad det sägs om kultur, interkulturell inläring och kommunikation. Först skall vi dock redogöra för olika teman för kurser i B1-svenskan för att det skall vara lättare att förstå helheten och ramarna inom vilka interkulturell inläring bör ske.

Den första kursen, RUB1, heter Skola och fritid och den omfattar ungdomarnas intressen och studier. RUB2, Det vardagliga livet i de nordiska länderna, fortsätter med de ungas liv, arbete, studier och intressen. Den tredje kursen, RUB3, handlar om det mångkulturella Finland. Meningen är att ta upp hemlandet, finlandssvenskarna och att jämföra Finland med andra länder. RUB4 innehåller teman kring välfärd och trygghet. Kursen behandlar värderingar, förhållanden mellan människor med olika kön och ålder samt aktuella företeelser i samhället. RUB5 har miljö som huvudtema. Den omfattar till exempel naturen och förändringarna i arbetsmiljön samt massmedia. Fördjupade kurser, RUB6 och RUB7, handlar om kultur och internationalisering. (OPH 2003b, 74-75.)

3.3.2 Interkulturell inläring i läroplansgrunderna

I gymnasiet läroplan definieras begreppet kultur så att den betyder "ett samhälles hela levnadssätt", ett livsstil, och inte bara vetenskap och konst. Socialisationen formar individens förhållande till kultur och kultur formar människans identitet. (Grunderna för gymnasiet läroplan 1994, 16, 58.)

De nuvarande grunderna för gymnasiet läroplan fastställdes år 1994. Där tas inte direkt upp begreppet interkulturell inläring eller kommunikation men man kan hitta mål för undervisning med en interkulturell aspekt.

Till allmänna mål för undervisningen och fostran i gymnasiet hör till exempel tanken att studeranden bör vara öppen mot skolkamraternas olikhet och acceptera att alla inte har en likadan kulturell bakgrund. Dessutom bör studeranden vara intresserad av olika kulturer och väx-

elverkan mellan människor från dessa främmande kulturer. Till målen hör även de krav som internationaliseringen har ställt: Finland har blivit allt mera mångkulturell och därför skall även läroinnehållet i gymnasiet stödja fostran till internationalism. (Grunderna för gymnasiets läroplan 1994, 17.)

I den ämnesspecifika delen ses svenskan som en kommunikationsmedel. Den ska ge studerandena nordiskt kulturkapital och förstärka studerandenas kulturella identitet samt utvidga deras världsbild. Svenskstudier bör leda till sådana kunskaper att studeranden klarar sig i olika kommunikationssituationer. Dessutom skall han vara öppen mot de nordiska länderna och kulturena. Studeranden bör också lära sig olika kommunikationsstrategier som är typiska för svenskan. I undervisningen bör man bekanta sig med olika nordiska seder och värden och jämföra dem med de som är typiska för den finländska kulturen. Studerandena skall känna till likheter och olikheter mellan nordiska kulturer. (Grunderna för gymnasiets läroplan 1994, 57-58.)

Grunderna för läroplan håller på att förnyas. De nya planerna kommer att träda i kraft i augusti 2005 (OPH 2003a). Redan nu finns det en preliminär version på Internet. Versionen av de nya läroplansgrunderna betonar tydligt interkulturell kompetens i läroämnet svenska som andra inhemska språket. Undervisningen skall främja studerandenas kunskaper i det svenska språket och hjälpa dem att använda språket i olika situationer. Förutom bör undervisningen också bjuda på möjligheter att utveckla kulturella kunskaper över det nordiska samhället. Studerandena lär sig även uppskatta och förstå nordisk kultur. (OPH 2003b, 68.)

Enligt de nya läroplansgrunderna förutsätter kommunikativ kompetens en långsiktig och mångsidig träning. Ett av målen med svenskundervisningen är att studerandena kan kommunicera på ett sätt som är typiskt för det svenska språket och kulturområdet. Principerna av interkulturell inläring bör förverkligas genom kurser som betraktar kultur och bjuder på möjligheter att jämföra kulturbundna element. Undervisningen strävar efter att göra studerandena så mottagliga som möjligt genom att få dem att förstå hur kulturen påverkar deras egna värderingar och verksamhet. Detta är möjligt med hjälp av till exempel skönlitteratur och annat autentiskt material. (OPH 2003b, 68-69.)

De nuvarande och blivande läroplansgrunderna har många gemensamma riktlinjer i innehållet. Kulturens betydelse tas upp i båda versionerna men de nya grunderna betonar kulturen på ett tydligt sätt. Begreppet *interkulturell inläring* tas också i bruk och den ses som en viktig

del av svenskundervisning. Interkulturell inläring ses som en långvarig process som är med i undervisningen hela tiden. Kulturmöten är inte något som kan läras in och ut på en enskild kurs. De båda grunderna tar upp jämförelsen. Skillnaden ligger i att den nya versionen betonar att man först måste vara medveten om sina egna kulturella värderingar, seder etc. Först efter det kan man börja jämföra olika kulturer och förstå skillnader och likheter i dem. Ytterligare en sak som skiljer de nuvarande grunderna från de blivande är temat *autenticitet*. De nya grunderna betonar att autentiskt material skall alltid vara med i undervisningen så att det blir möjligt för studerandena att möta det främmande. De nuvarande grunderna däremot ser autentiskt material bara som en liten vitamininjektion, som ett sätt att göra undervisningen levande.

3.4 Autenticitet

Kaikkonen (2000, 53-54) har behandlat temat autentiskt material och dess betydelse i språkundervisningen. Enligt honom betyder autenticitet grovt sagt detsamma som genuinitet. Autenticitet är ändå mycket mera än bara autentiska texter och annat material. Det betyder att inläraren upplever inläringssituationen och inläringen som meningsfulla; att inläraren upplever sig själv som en aktiv deltagare i inlärningsprocessen.

Autentiska texter och annat material är dock ett sätt att kombinera teorin med praktiken. Autentiska texter kan även få studerandena att möta främmande, nya kulturstandarder – speciellt om texterna beskriver beteendet inom en främmande kultur. Sådana texter finns till exempel i skönlitteratur, tidningar och tidskrifter. Tillsammans med kontakter med människor från främmande kulturer bygger de upp en grund för en individuell inlärningsprocess. Denna process är möjlig bara om läraren litar på studerandenas förmåga och vilja att lära sig självständigt. Dessutom bör läraren skapa mångsidiga inlärningsramar som är motiverande, autentiska och aktuella. (Kaikkonen 1994, 53, 59.) Internet är en informationskälla med många möjligheter och autentiskt material. Det är möjligt för eleverna att knyta kontakter i realtid med hjälp av olika diskussionsforum och e-post. Kaikkonen (2000, 58) ifrågasätter ändå om språklärarna vågar och kan utnyttja dessa resurser eller om den traditionella språkundervisningen får stå i makt.

Autenticiteten hör ihop med upplevelser. För att undervisningssituationen och -materialet verkligen skall vara autentiska måste inläraren själv uppleva dem som autentiska. Även begreppen *perception* och *reflektion* står i samband med autenticiteten. Språkundervisningen

som stävar efter autenticitet måste bjuda inlärarna på så genuina upplevelser som möjligt så att inlärarna kan observera det främmande språket och sedan testa sina observationer. (Kaikkonen 2000, 54-55.)

Upplevelser får man genom att möta det främmande språket och den främmande kulturen. Hur kan man då möta något främmande på ett autentiskt sätt? Kaikkonen (2000, 55) poängterar att inläraren måste få vara sig själv. Inläraren måste ses som en helhet, en individ som är både emotionell och social – inte enbart en kognitiv databehandlare.

I undervisningen kan man möta det främmande på olika nivåer. För det första finns det möten mellan eleverna. Det finns också möten mellan läraren och eleven och tvärtom. Dessutom möter de alla livet och samhället omkring sig. Ett speciellt möte är när man möter det främmande språket och kulturen. Det brukar vara naturligt och genuint när eleverna möts men i en undervisningssituation kan detta möte kännas onaturligt. Detta beror troligen på att språkundervisningen ofta består av onaturliga och påhittade situationer. Det riktiga behovet för språk användningen uppstår precis inte i detta sammanhang utan man lär sig språket med tanke på att använda det någon annan gång, vid något annat tillfälle. (Kaikkonen 2000, 56.)

Det beror mycket på läraren hur autentiska möten mellan läraren och eleven kan vara. Lärarna som lyckas vara sig själva i skolan och som inte har någon lärarroll, kan stödja elevens inläring mycket bättre än sådana lärare som har en speciell yrkesroll. Autentiska möten förminskar misstron och ovissheten därför att människorna avslöjar sin personlighet för varandra. (Kaikkonen 2000, 56.)

Byram (1989, 140) konstaterar att autenticitet i ett klassrum är i alla fall bara begränsad och att man ofta koncentrerar sig för mycket på själva språket och flytet. Bara om man kommunicerar inom en främmande kultur och ett främmande samhälle är det fråga om autenticitet.

3.5 Teman i undervisning

För att undervisningen skall ha interkulturellt innehåll bör man ta olika teman med i undervisningen. Det har till exempel föreslagits följande kategorier:

1. social identitet och sociala grupper
2. social interaktion
3. föreställningar och beteende
4. socio-politiska institutioner
5. socialisation och levnadslopp
6. nationell historia och geografi
7. kulturarv
8. stereotyper och nationell identitet

(Byram & Morgan 1994, 51-52.)

Med social identitet och sociala grupper menas grupper inom en viss nation. Dessa grupper representerar ändå inte hela den nationella identiteten utan till exempel samhällsklasser, regionala skillnader och etniska minoriteter. En människa har inte enbart nationell identitet utan hon hör till olika grupper. Detta försäkrar att individens sociala identitet är en invecklad helhet. Sociala grupper påverkar även social interaktion med vilken menas både verbal och icke-verbal kommunikation. Människans sätt att kommunicera beror på situationen och om hon känner till samtalspartnern eller inte. Föreställningar och beteende är också beroende av sociala grupper. Till denna kategori hör till exempel moraliska och religiösa föreställningar samt vardagliga rutiner. (Byram & Morgan 1994, 51.)

Det vardagliga livet fungerar inom vissa ramar som utgörs av socio-politiska institutioner. De representerar värderingar som även medborgarna har. Sådana institutioner kan till exempel vara hälsovård och lagstiftning. Institutionerna spelar också en väsentlig roll när människan möter andra människor under sitt levnadslopp. Familjen, skolan, kyrkan och arbetet är institutioner där människan kan utföra ceremonier i olika livssituationer. (Byram & Morgan 1994, 51.)

Teman för undervisningen med interkulturella syften kan även vara nationens historia eller geografi. Dessa kan innehålla antingen sådan information som är viktig för medborgarnas och nationens identitet eller sådan som är viktigt att veta för en utlänning. Dessutom skulle det vara nyttigt att behandla nationens kulturarv. Man kan ta upp till exempel kända författare, konstnärer, regissörer och deras verk. (Byram & Morgan 1994, 51-52.)

Den sista kategorin inom teman är stereotyper och nationell identitet. Den innehåller de tankar och föreställningar som medborgare har om sig själva. Man kan betrakta historiska skäl för dessa föreställningar eller man kan observera och jämföra dem ur nutidens synvinkel. (Byram & Morgan 1994, 52.)

4 NÄTUNDERVISNING

Datorer och Internet har blivit en del av undervisning. Internet bjuder på många möjligheter men samtidigt förändrar informationsnät undervisningen. Även lärarens och elevens roll och funktion håller på att förändras. I detta kapitel tar vi upp viktiga tendenser i nätundervisning.

4.1 Datorer och Internet i undervisning

Utvecklingen av tele- och kommunikationsteknik och särskilt utvecklingen av Internet återspeglas även i undervisningsbranschen. Undervisningsprogram och -tillämpningar har börjat användas grundligare och mera djupgående än tidigare. (Tella 2001, 18). Internet har betytt enorma framsteg i distansundervisning men även i allmänhet i undervisningstillämpningar. Internet kan fungera som en utmärkt informationskälla. Webbsidor kan användas till exempel som tilläggsmaterial i undervisning eller de kan komplettera läroböcker och annan information. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 79-80.) Olika läromaterial samt fysiska och mentala referensramar som hör till en inlärningsmiljö möjliggör att man blir en målinriktad inlärare (Multisilta 1997, 101).

Inlärningsmiljöer omfattar nuförtiden mycket mera än bara klassrum. Till den hör till exempel olika informationskällor och informationsnät som inläraren kan använda. En modern inlärningsmiljö använder och drar nytta av olika möjligheter som informations- och kommunikationsteknik har skapat. Internet kan öka de möjligheter som inlärningsmiljön har. (Lehtinen 1997, 21, 28.) Inlärningsmiljön kallas öppen när studeranden kan lära sig självständigt och gå framåt i sin egen takt. Han får även själv bedöma och överväga situationer han möter. (Tella 1997, 53.)

Strategin för Finland som informationssamhälle stödjer nätundervisning och det är en orsak till att nätpedagogik har blivit allt vanligare. Dessutom bjuder användning av informationsnät undervisning på många andra fördelar, till exempel aktuell information och möjligheten till individuell inläring. (Kalliala 2002, 12, 30.) Det är ändå inte problemfritt att använda Internet. Information kan ofta vara splittrad och föränderlig (Meisalo et al. 2000, 80). Det kan även vara svårt att hitta lämplig och tillförlitlig information (Multisilta 1997, 107).

Det är möjligt att använda datorer på många olika sätt i undervisning. Om man använder så kallade undervisningsprogram eller -tillämpningar är det främst fråga om datorstödd inläring. Ett annat sätt att utnyttja datorer är att använda dem som redskap. Detta betyder att man använder till exempel textbehandlingsprogram som hjälpmedel vid sidan om inläringen. Det mest utvecklade sättet att ta datorer med i undervisningen är att använda och dra nytta av informationsnät. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 32.)

Även Internet kan användas på olika nivåer i undervisning. Undervisningen kan ske helt eller delvis på Internet. Ett annat sätt är att kombinera Internet och andra pedagogiska hjälpmedel. Då är det fråga om flerformig undervisning. Att använda Internet som hjälpmedel vid sidan av andra läromedel kräver inte så mycket resurser i planering och förverkligande som att skapa en hel webbkurs. (Haasio 2001, 9-10.)

Undervisning som använder informationsnät och stödjer inläring till exempel med information som är hämtad på Internet kallas *nätundervisning*. Det mest typiska draget i nätundervisningen är nuförtiden att använda Internet på många olika sätt. Nätundervisningen kombinerar ofta kontaktundervisning med självstudier på Internet. (Tella 2001, 13, 30.)

4.2 Inlärarens och lärarens roll

Datorer skapar en ny dimension till inläring och informationsbehandling. En studerande blir en aktiv inlärare som har möjlighet till att skapa någonting nytt genom att tänka själv och konstruera sina egna tankar. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 17.)

På sistone har *konstruktivism* varit ett mycket aktuellt tema i pedagogik. Grundtanken bakom konstruktivismen är att man inte kan överföra information på ett mekaniskt sätt till inlärare. Man tror att en människa lär sig bäst när hon får lösa autentiska och meningsfulla problem. När man lär sig något nytt knyter man den nya informationen till gamla informationsstrukturer. (Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 35, 43, 69.)

Å ena sidan kräver Internet mycket av inlärare eftersom han måste vara aktiv, ha disciplin, styra sin inlärningsprocess själv och han måste även ha tillräckligt goda tekniska kunskaper. Å andra sidan möjliggör Internet att inlärare kan analysera och behandla information som finns på Internet. Dessutom kan han gå fram i sin egen takt och specialisera sig på något som intresserar honom mest. Internet är ändå inte är något underligt utan bara är ett verktyg bland

de andra. Internet har inget värde i sig utan man måste kunna hitta meningsfulla sätt att utnyttja det. (Haasio 2001, 14-17.) Den nya teknologin leder inte automatiskt till bättre inlärningsresultat utan det är viktigt att man planerar inlärningsprocess och utarbetar meningsfulla uppgifter. Dessutom bör läraren guida studeranden. (Koli & Silander 2002, 28.)

Öppna inlärningsmiljöer inverkar även på lärarens roll. Eftersom inlärares inte kan veta vad han näst stöter på behöver han mera sådan guidning som beror på situation. På så sätt blir läraren coach och handledare (Meisalo et al. 2000, 66). Lärarens uppgift består inte enbart av att dela ut information utan lärarens uppgift är att underlätta inlärares informationsbehandling. En annan viktig förändring i lärarrollen är läraren inte kontrollerar inlärares så mycket: inlärares måste själv ta ansvar för sina studier. Läraren är en guide som stödjer inlärares så att han kan lösa sådana problem och uppgifter som han inte kunde lösa på egen hand. (Tella, Vahtivuori, Vuorento, Wager & Oksanen 2001, 221, 241-242.)

Nya media kan skapa en splittrad bild av världen eftersom de ofta betonar enskilda detaljer och pusselbitar. Större helheter och riktlinjer lämnas i bakgrunden. Därför måste läraren hjälpa studeranden att förstå dessa helheter. Även inlärningsmiljön kan vara splittrad om den består av många olika arbetsmetoder och material. Läraren uppmanas till att bygga upp en klar och disponerad helhet så att inlärares kan förstå den redan i början av inlärningsprocessen. Då måste läraren kunna organisera undervisningen. (Tella et al. 2001, 223, 231.)

Läraren måste även vara den som motiverar och aktiverar studeranden. Att motivera är speciellt viktigt i en öppen inlärningsmiljö. Genom att själv vara aktiv och med i undervisningen skapar läraren en positiv och uppmuntrande atmosfär i klassen. Dessutom måste läraren kunna kommunicera effektivt. Han ska utarbeta uppgifter så att inlärares säkert förstår vad det är fråga om. Med sitt sätt att kommunicera informerar läraren studeranden samt analyserar och disponerar studier. (Tella et al. 2001, 226-227.)

4.3 Krav på material

Att analysera nätmaterial börjar oftast med att tänka på dess användningsändamål. Man bör sätta mål för undervisningen samt individuella mål för inlärares. Dessutom måste man vara medveten om hurdana kunskaper målgruppen redan har. Materialet bör även granskas ur en didaktisk synvinkel. Då måste man se till att innehållet av materialet är tillräckligt förståeligt och att det aktiverar inlärares. Man måste ta hänsyn till att inlärares hittar information lätt och

problemfritt. Materialet bör även vara motiverande både för inlärares och lärarens. Ytterligare skall instruktionerna för materialet vara logiska och klara. (Tella et al. 2001, 104-105.)

Materialet kan även analyseras med tanke på tekniska och estetiska detaljer samt användbarhet. Innehållsskaparen kan fråga sig hurdana audiovisuella upplevelser och intryck materialet bjuder på. Den grafiska layouten samt färger inverkar på estetisk balans. Det är också viktigt hur man navigerar i materialet och hur snabbt sidorna går att laddas. Därtill skall länkarna fungera smidigt och tryckknapparna samt ikonerna bör vara tillräckligt entydiga. (Tella et al. 2001, 105-106, 118.)

Nuförtiden har man börjat inse att materialet på Internet bör vara enkelt, ju enklare desto bättre. Som bäst är nätmaterial en del av andra läromedel och det är möjligt för inlärares och lärarens att göra sina studier och sitt inlärande effektivare. (Tella et al. 2001, 108.)

5 SURF. SWE. FIN. UPPGIFTER PÅ INTERNET

I detta kapitel kommer vi att presentera tillämpningen som vi har skapat. Vi redogör för allmänna mål som vår webbsida har samt specifika mål för varje uppgift. Dessutom skall vi framställa hur uppgifterna fungerar i praktiken.

5.1 Allmänt om material

Vi har skapat ett undervisningspaket som heter *Surf. Swe. Fin.* Materialet består av 12 webbuppgifter med interkulturellt innehåll. Namnet på webbsidan beskriver en väsentlig del av uppgifterna: man surfar på Internet och dyker in i de svenska och finska kulturerna. Uppgifterna baserar sig på teorin som presenterades i de föregående kapitlen. Syftet med dessa uppgifter är att utveckla interkulturell förståelse hos finskspråkiga svenskinlärare. Vi försöker även styra gymnasisternas observationsprocess så att de börjar fundera på olika företeelser i de svenska och finska kulturerna. Vi har valt gymnasisterna till målgrupp därför att de redan har tillräckliga kunskaper i svenskan så att de kan dra nytta av olika slags texter på Internet. De behöver inte längre koncentrera sig på själva språket utan de kan fördjupa sin medvetenhet om kultur samt få kulturella upplevelser (se Figur 3 *Språk och kultur i undervisning*).

Meningen med uppgifterna är att guida studeranden direkt till autentiskt material som finns på Internet. Vi har samlat ihop nyttiga länkar kring olika temaområden. Studeranden behöver inte själv söka information med hjälp av sökmotorer därför att det skulle ta för mycket tid av undervisningen. Dessutom finns risken att gå vilse på grund av informationsöverflöd. Webbsidan framskrider lineärt och man kan utföra uppgifter antingen genom att följa ordningen eller genom att fritt välja de uppgifter som intresserar en.

Webbuppgifterna uppmuntrar och aktiverar studeranden att tänka på och jämföra kulturella fenomen. Rapporteringen kan ske antingen skriftligt till exempel med hjälp av textbehandlingsprogram eller muntligt genom diskussion i klassrummet. Jämförelsen är med under hela inlärningsprocessen. Först skall studeranden bli sensibel så att han börjar observera företeelser i sin egen kultur. Efter det kan han jämföra det egna med det främmande samt förstå och se kulturen ur den andras synvinkel. (Se till exempel Kaikkonen 1994, 134-136.)

Temaområden har vi valt enligt de teman som Byram och Morgan (1994, 51-52, se kapitel 3.5 Teman i undervisning) har presenterat. Å andra sidan har vi knutit ihop uppgifterna med gymnasiets läroplan och kursinnehåll så att de skall komplettera undervisningen naturligt.

Vi har strävat efter klara visuella lösningar. Webb sidan ser enhetlig ut eftersom färgerna och grafiken är likadana vid varje uppgift. Tryckknapparna och ikonerna i materialet är står alltid på samma plats och ser likadana ut så att inläraren har det lättare att navigera. På index-sidan har vi förklarat knapparnas och ikonernas betydelse (se bilaga 1). På så sätt bör användningen vara enkel och logisk.

Vi har förverkligat undervisningspaketet med en webbeditor, Macromedia Dreamweaver MX. Webb sidan finns på Internet i adressen <http://www.cc.jyu.fi/~malauril/surf>. Vi har även bränt webbmaterialet på en CD-ROM skiva (bifogad i denna avhandling) eftersom information och dess lokation på Internet brukar vara föränderliga.

5.2 Mål och beskrivning

5.2.1 Uppvärmning

Vi inleder vår webbsida med en uppgift *Bastu - ishockey - surströmming - sisu - Pippi Långstrump* som syftar på att sensibilisera studeranden. Uppgiften är i två delar: först skall studeranden fundera på begreppet kultur och vad det egentligen innehåller. Han skall också skriva sin egen definition om kultur på finska samt ett sammansatt ord som börjar eller slutar med ledet *kulttuuri*. Först efter det kan han fortsätta vidare till andra delen av uppgiften där han skall jämföra sitt eget ord med andra sammansatta ord. Meningen är att få honom att märka att kultur är en vid helhet, inte bara konst och musik. Denna uppgift fungerar som uppvärmning före de andra uppgifterna. Den första uppgiften är på finska för att underlätta tankeprocessen. Eftersom de andra uppgifterna är på svenska erbjuder vi en länk till en elektronisk ordbok. Se bilagorna 2 och 3.

I framtiden är det möjligt att läraren tar denna uppgift muntligt eller skriftligt i klassen innan man börjar med webbuppgifterna. På så sätt kan även andra utnyttja vår webbsida eftersom svaret skickas nu direkt till vår e-postlåda.

5.2.2 Film och musik

Studeringen fortsätter till uppgiften *Film och musik* där han guidas till att jämföra tio-i-topp-listorna kring filmer och musik både i Finland och i Sverige. Temat knyter an speciellt till kurserna 1 och 2 i gymnasiets läroplan därför att de handlar om ungdomarnas intressen och fritid. Uppgiften försöker få studeranden att bli mottaglig samt jämföra den finländska pop- och läroplanen med den svenska. Syftet med denna uppgift är att studeranden inser likheter i kulturerna. Dessutom kan studeranden på sätt och vis observera kulturbytet. Han skall nämligen ta reda på vilka svenska filmer som visas i Finland och tvärtom. Se bilaga 4.

5.2.3 Inhemskt

Den tredje uppgiften *Inhemskt* koncentrerar sig på att avslöja stereotyper. Studeranden skall surfa till sidorna som handlar om mat och livsmedel. Temat kan knytas ihop med kurserna 1 och 2 eftersom man kan anta att hamburgarekedjorna hör till ungdomarnas vardagliga liv. Studerandens uppgift är att observera hur bolagen marknadsför sina produkter. Uppgiften strävar efter att få studeranden att fundera på varför de inhemska produkterna alltid är bäst, rena och av högsta kvalitet. Genom att igen jämföra Finland med Sverige kan man i bästa fall se sina egna föreställningar och fördomar. Se bilaga 5.

5.2.4 Mat

Vardagen är också med i den fjärde uppgiften *Mat*. Studeranden bör iakta matkultur i Finland och i Sverige. Han lockas till att leta efter likheter och olikheter mellan länderna. Dessutom har uppgiften även en mångkulturell aspekt som även finns i den tredje gymnasiekursen. Studeranden kan väl märka att internationella maträtter har fått fotfäste till och med i Norden. Den svenska länken tar studeranden till *Stinas kök*, ett populärt tv-program som även visas här i Finland. Som jämförelsematerial har vi den finska varianten *Makupalat*. Se bilaga 6.

5.2.5 Sommar

Den femte uppgiften *Sommar* kan också förknippas med kurs 3. Den behandlar traditioner kring midsommaren igen med hjälp av jämförelsen. Finland kan ses som en del av Norden

därför att det är gemensamt för de nordiska länderna att fira midsommar. Dessutom är det fråga om mönster för beteende: vad gör människorna i Norden under helgerna? Länkarna leder studeranden till olika beskrivningar om midsommarfirandet och en av texterna jämför redan finländarnas midsommar med svenskarnas. Se bilaga 7.

5.2.6 Vitsar

Uppgiften om *Vitsar* har vi tagit med eftersom vitsar kan berätta mycket om till exempel fördomar mot olika nationaliteter. I detta fall behandlas finländarnas vitsar om svenskar samt svenskarnas vitsar om norrmän. Tanken bakom denna uppgift är att visa hur stereotyper kan påverka vårt sätt att tänka samt avslöja studerandens egna tankar om grannlandet. Uppgiften innehåller egentligen alla typer av stereotyper: autostereotyper, heterostereotyper samt projicerade stereotyper. Se bilaga 8.

5.2.7 Aktuellt

I den sjunde uppgiften *Aktuellt* skall studeranden bekanta sig med olika tidningar på Internet. Han skall läsa igenom tidningsrubriker och observera dem ur den andras synvinkel. Han bör hitta sådana företeelser i nyheter som en svensk kanske skulle undra över. Efter det får studeranden titta igenom svenska tidningar och se om det finns sådana nyheter som han tycker är konstiga. Innehållsmässigt kan uppgiften vara en del av kurserna 4 och 5 eftersom de behandlar aktuella fenomen i samhället samt massmedia. Uppgiften skall också utveckla studerandens förmåga att leva sig in i de andras värld. Se bilaga 9.

5.2.8 Dialekter

Dialekter hör ihop med sociala grupper. Först görs studeranden sensibel genom att han får tänka på olika dialekter och deras variation i Finland. Sedan får han lyssna på eller läsa svenska dialektprov och försöka dra slutsatser om vilka skillnader det finns mellan olika regioner i Sverige. Den genomslående tanken är att en människa inte bara har en nationell identitet. Denna uppgift kan hör till exempel till kurserna 3 och 4 som tar upp möten mellan olika människor. Se bilaga 10.

5.2.9 Politik

Olika institutioner påverkar människans liv och därför är det viktigt att ta upp även politiska institutioner. Studeranden skall bekanta sig med riksdagen både i hemlandet och i Sverige och jämföra dem med varandra. Han får ta reda på vem som har makten i rikena och hur förvaltningssystemen fungerar. Uppgiften kan anses vara en del av kurs 4 eftersom den har aktuella företeelser i samhället som tema. Se bilaga 11.

5.2.10 Minoriteter

I denna uppgift får studeranden uppleva att alla svenskar inte är likadana. En nation kan bestå av många olika sociala grupper och så är fallet både i Finland och i Sverige. Genom att ta reda på vilka etniska minoriteter som finns i båda länderna kan studeranden utveckla sin empatiförmåga. Uppgiftens tema är mångkulturellt och den kan således höra till kurs 3. Se bilaga 12.

5.2.11 Utbildning

Den elfte uppgiften *Utbildning* handlar om studier och företeelser angående dem. Studeranden får information om de finländska och svenska utbildningssystemen. Han får veta hur gymnasieskolan skiljer sig och vilken roll studentmössan spelar i båda kulturerna. Temat är aktuellt och därför antagligen intressant för gymnasister. Det hör också ihop med kurserna 1 och 2 där skolan och ungdomarnas intressen behandlas. Interkulturellt sett är det fråga om både socio-politiska institutioner samt människornas levnadslopp. Se bilaga 13.

5.2.12 Ordspråk

I den sista uppgiften granskar studeranden *Ordspråk*. Han skall utreda vilka värderingar som står bakom ordspråk. Han kan jämföra finska ordspråk med svenska. Dessutom är det möjligt för honom att göra en uppgift där man kombinerar svenska ordspråk med finska motsvarigheter. Å ena sidan handlar uppgiften om socialisation, å andra sidan om moraliska föreställningar. Dessa tas upp i kurs 4. Se bilaga 14.

5.3 Testanvändning

Som testgrupp för våra övningsuppgifter hade vi en grupp gymnasister på normalskolan i Jyväskylä den 23 maj 2003. Gruppen bestod av sju finskspråkiga studeranden varav fyra var flickor och tre pojkar. Studerandena gick i årskurs 2 och de alla hade svenska som B1-språk. Vi valde denna grupp till testgrupp därför dess storlek var passande för våra mål. Dessutom höll de på med den gymnasiekurs i svenskan som handlar om kultur och kulturella företeelser.

Testanvändningen började med en muntlig uppgift där studerandena fick betrakta sina stereotypier om olika nationaliteter. Därefter gav vi instruktioner för uppgifter och användning av webbsidan. Varje studerande började med att skriva sin egen definition om begreppet kultur. Efter det fick studerandena fortsätta individuellt och göra de uppgifter som de intresserade sig för. Under testanvändningen var vi hela tiden med i klassen och guidade studerandena samt diskuterade med dem. I slutet av testningen gav studerandena feedback om uppgifterna och webbsidan (se bilaga 15). Efter feedback kommer studerandena in på en sida där de ännu en gång uppmanas till att fundera på kulturens betydelse för människan. Se bilaga 16.

Vi ville veta hur gymnasister upplever kultur och vad de förknippar kultur med. Definitionerna var i allmänhet mycket omfattande och syn på kultur var bred. Många tog upp människogrupper, vanor och beteende. Å andra sidan nämndes konst i många fall. Se bilaga 17.

Vi anser att vi har skapat en fungerande tillämpning vars innehåll och tekniska lösningar är lyckade. Att använda webbsidan och navigera genom övningsuppgifterna verkade vara tämligen lätt. Endast en av studeranden ansåg att strukturen ibland var förvirrande på grund av många länkar. Å andra sidan kommenterade några att länkarna var nyttiga och det var lätt att hitta information som man behövde. Dessutom tyckte största delen av målgruppen att materialet var mångsidigt, praktiskt och fungerande. Se bilaga 17.

Enligt studerandena kan man lära sig mycket om kultur med hjälp av Internet. Ändå utnyttjas Internets möjligheter inte särskilt mycket i språkundervisningen. Se bilaga 17. Därför anser vi att det kan finnas behov för liknande nätpedagogiska tillämpningar och lärare som kan och vill dra nytta av den nya teknologin. Språklärare bör även inse att Internet bjuder på autentiskt material speciellt med tanke på kulturella fenomen.

6 SAMMANFATTNING

Språkundervisningen håller på att förändras. Ett av de nya målen är att öka interkulturell förståelse. Begreppet kommunikativ kompetens har utvecklats så att man nuförtiden kan tala om kommunikativ interkulturell kompetens. Det viktiga är att förstå att individens egen kultur, egna attityder och tankar inverkar på hur man tolkar budskap och kommunikation.

Kulturella skillnader och stereotypier kan förorsaka missförstånd mellan människor. För att kunna undvika konflikter bör man vara medveten om både den egna kulturen och de andras kultur. Man behöver nödvändigtvis inte omfatta andras värderingar och uppfattningar men ändå bör man kunna se världen ur de andras synvinkel. Att kunna känna empati är också viktigt när man vill förstå varför den främmande människan beter sig som hon gör.

I processen där man utvecklar sin interkulturella förståelse bör man vara öppen och nyfiken. Att själv få uppleva och observera främmande företeelser spelar en viktig roll i inläringen. Autentiskt material är ett sätt att möta det främmande. I denna pro gradu-avhandling har vi strävat efter att bjuda studeranden på upplevelser om den svenska kulturen. Det har vi gjort genom att kombinera nätpedagogik med en interkulturell aspekt. Vi har skapat webbuppgifter som är avsedda för finskspråkiga gymnasister. Materialet utnyttjar autentiska texter, bilder, ljud och annat fängslande material som finns på Internet.

Uppgifterna finns i form av en webbsida och de baserar sig på teorin om interkulturell kompetens presenterad i denna pro gradu-avhandling. Webbsidan utgör en referensram och med hjälp av den har vi velat guida inlärnarnas perceptionsprocess. Syftet med vårt arbete har varit att öka interkulturell förståelse och medvetenhet hos studeranden. På basis av testanvändning anser vi att vi har lyckats med detta mål.

I framtiden är det möjligt att utveckla webbsidan och utarbeta nya övningsuppgifter vid behov. Materialet kan användas som tilläggsmaterial i undervisningen möjligen även inom vuxenutbildning. Ett intressant forskningstema kunde då vara att betrakta hur nätinläring skiljer sig från inläringen i klassrummet.

LITTERATUR

- Byram, Michael (1989). *Cultural Studies in Foreign Language Education*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Byram, Michael (1991). Teaching Culture and Language: Towards an Integrated Model. I *Mediating Languages and Cultures: Towards an Intercultural Theory of Foreign Language Education*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd, 17-30.
- Byram, Michael & Morgan, Carol (1994). *Teaching-and-Learning Language-and-Culture*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Byram, Michael (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Fiske, John (1994). Tredje upplagan. *Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Tampere: Vastapaino.
- Grunderna för gymnasiets läroplan 1994 (1995). Tredje upplagan. Utbildningsstyrelsen.
- Haasio, Ari (2001). Tietoverkot opetuksen apuvälineenä. I Haasio, Ari & Piukkula, Juha (red.), *Oppiminen verkossa*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 9-22.
- Halinoja, Raimo (1996a). Kouluttautuminen monikulttuurisuuteen. I Salo-Lee, Liisa, Malmberg, Raija & Halinoja Raimo, *Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä*. YLE-opetuspalvelut, 115-131.
- Halinoja, Raimo (1996b). Kansainvälinen tapakulttuuri. I Salo-Lee, Liisa, Malmberg, Raija & Halinoja, Raimo, *Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä*. YLE-opetuspalvelut, 132-145.
- Hofstede, Geert (1997). *Cultures and Organizations. Software of the mind*. London: McGraw-Hill.
- Kaikkonen, Pauli (1994). *Kulttuuri ja vieraan kielen oppiminen*. Juva: WSOY.
- Kaikkonen, Pauli (1998). Kohti kulttuurien välistä vieraan kielen oppimista. I Kaikkonen, Pauli & Lehtonen, Jaakko (red.), *Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Tampere: Tampereen yliopisto, 11-24.
- Kaikkonen, Pauli (2000). Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa. I Kaikkonen, Pauli & Kohonen, Viljo (red.), *Minne menet kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisutoimikunta, 49-61.

- Kaikkonen, Pauli (2001). Intercultural learning through foreign language education. I Kohonen, Viljo, Jaatinen, Riitta, Kaikkonen, Pauli & Lehtovaara, Jorma, *Experiential Learning in Foreign Language Education*. Harlow: Pearson Education Limited, 61-105.
- Kalliala, Eija (2002). *Verkko-opettamisen käsikirja*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Keller, Gottfried (1991). Stereotypes in intercultural communication: effects of German-British pupil exchanges. I Buttjes, Dieter & Byram, Michael (red.), *Mediating Languages and Cultures: Towards an Intercultural Theory of Foreign Language Education*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd, 120-135.
- Lehtinen, Erno (1997). Tietoyhteiskunnan haasteet ja mahdollisuudet oppimiselle. I Lehtinen, Erno (red.), *Verkkopedagogiikka*. Helsinki: Oy Edita Ab, 12-40.
- Koli, Hanne & Silander, Pasi (2002). *Verkko-oppiminen. Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu..
- Lehtonen, Jaakko (1990). *Kultur, språk och kommunikation*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Lehtonen, Jaakko (1993). Suomalaisuus, Suomi-kuva ja kansainvälistymisen haasteet. I Lehtonen, Jaakko (red.), *Kulttuurien kohtaaminen. Näkökulmia kulttuurienväliseen kanssakäymiseen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos, 7-30.
- Lustig, Myron W. & Koester, Jolene (1996). *Intercultural Competence. Interpersonal Communication Across Cultures*. New York: HarperCollins Publishers Inc.
- Meisalo, Veijo, Sutinen, Erkki & Tarhio, Jorma (2000). *Modernit oppimisympäristöt. Tietotekniikan käyttö opetuksen ja oppimisen tukena*. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Multsilta, Jari (1997). Miltä näyttää www-maailma oppimisympäristönä? I Lehtinen, Erno (red.), *Verkkopedagogiikka*. Helsinki: Oy Edita Ab, 101-111.
- OPH 2003a. Opetushallitus. Uudistamistyön aikataulu [www-dokumentti]. URL: <http://www.oph.fi/pageLast.asp?path=1;443;5238;5242;5243> (hänvisat 10.4.2003 kl 16).
- OPH 2003b. Opetushallitus. *Lukion opetussuunnitelman perusteet. Nuorten lukiokoulutus* (2003). Luonnos 12.2.2003 [www-dokumentti]. URL: <http://www.oph.fi/pageLast.asp?path=1;17627;1830;17628> (hänvisat 17.3.2003 kl 15).
- Ramsey, Sheila (1996). Creating a Context: Methodologies in Intercultural Teaching and Training. I Seelye, H. Ned (red.), *Experiential Activities for Intercultural Learning Volume 1*. Yarmouth: Intercultural Press, Inc., 7-24.
- Salo-Lee, Liisa (1996). Kieli, kulttuuri ja viestintä. I Salo-Lee, Liisa, Malmberg, Raija & Halinoja, Raimo, *Me ja muut. Kulttuurienväläinen viestintä*. YLE-opetuspalvelut, 6-35.

- Seelye, H. Ned (1993). *Teaching Culture. Strategies for Intercultural Communication*. Chicago: National Textbook Company.
- Tella, Seppo (1997). Verkostuva viestintä- ja tiedonhallintaympäristö opiskelun tukena. I Lehtinen, Erno (red.), *Verkkopedagogiikka*. Helsinki: Oy Edita Ab, 41-59.
- Tella, Seppo (2001). Verkko-opetuksen lähtökohtia ja perusteita. I Tella, Seppo, Nurminen Outi, Oksanen, Ulla & Vahtivuori, Sanna (red.), *Verkko-opetuksen teoriaa ja käytäntöä. Studia Paedagogica 25*. Helsinki: Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos, Vantaan täydennyskoulutuslaitos, 13-34.
- Tella, Seppo, Vahtivuori, Sanna, Vuorento, Anu, Wager, Petra & Oksanen, Ulla (2001). *Verkko opetuksessa – opettaja verkossa*. Helsinki: Edita Oyj.

BILAGOR

Bilaga 1: Index

Surf. Sverige. Finland.

- Kultur på nätet

Päivää. God dag. Tämän sivuston tarkoitus on hyödyntää internetin loputtomia lonkerota. Sukella ruotsalaiseen kulttuuriin ja uskalla laittaa pää pinnan alle. Surffiklubin tehtäväpaketti pitää nenästäsi kiinni.

Aloita retkesi perehtymällä alla oleviin navigointiohjeisiin ja klikkaile eteenpäin. Ha det så bra!

Kulttuurihyökyaalto, tiedon valtatie, viikinkilaivan keula.

Tämä logo on jokaisen sivun yläkulmassa. Se on linkki tälle aloitusivulle. Jos eksyt tai sinua alkaa pelottaa, tukeudu logoon. Surffaa kotiin.

Stig - polku.

Yläpalkin polun avulla voit seurata etenemistäsi. Polku näyttää, paljonko sinulla on vielä matkaa jäljellä.

Info - sivukartta.

Ikyytti vie sinut sivukartalle. Sivukartta puolestaan auttaa sinua navigoinnissa: voit siirtyä tehtävästä toiseen kartan kautta, ellei halua edetä tehtävästä toiseen järjestyksessä.

Bubbla.

Tämä merkki osoittaa, että on mietinnän aika. Merkin välittömästi läheisyydestä löydät pohdintatehtäviä, jotta surffauksesi ei olisi päämäärätöntä.

Surf.

Tehtävä sivujen alalaidassa on linkkilaatikko, joka on merkitty Surf-logolla. Kaikki linkit aukeavat omaan ikkunaansa, eli takaisin tehtävä sivulle pääset sulkemalla avaamasi sivun.

Nästa sida.

Tämä nuoliainen opastaa sinut seuraavalle tehtävä sivulle.

Bilaga 2: Att börja med

SURF.

SWE.
FIN.

Bastu - ishockey - surströmming - sisu - Pippi Långstrump

Ennen kuin pääset käsiksi varsinaisiin tehtäviin, saat lämmitellä pienen mietintätehtävän parissa.

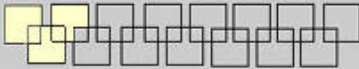

Pohdi, mitä on kulttuuri? Mitä kaikkea kulttuuriin kuuluu? Kirjoita lyhyesti, mitä kulttuuri mielestäsi on.

Muodosta yksi yhdyssana, jonka toinen osa on kulttuuri.

Paina muodostamasi sana mieleesi ja lähetä vastauksesi opettajalle - sitten pääset jatkamaan matkaasi.

Bilaga 3: Att fortsätta

Så där ja.

Onnistuit lähettämään vastauksesi eteenpäin. Jatka kuitenkin itse pohdintaa: tarkastele oheisia kulttuuriyhdyssanoja ja vertaa omaa yhdyssanaasi niihin. Mieti, mitkä yhdyssanoista kuvaavat kulttuuria kapeana ilmiönä liittäen sen esim. kuvataiteisiin tai musiikkiin. Mitkä yhdyssanat kuvastavat kulttuuria laajempaa kokonaisuutena? Kumpaan kategoriaan oma yhdyssanasi kuuluu, suppeaan vai laajaan?

kulttuurihistoria
saunakulttuuri
kulttuuriperintö
korkeakulttuuri
kulttuuriministeri
saamelaiskulttuuri
kulttuurintutkija
kulttuurielämä
teatterikulttuuri

Okej! Nu är det dags att börja med uppgifter! Surfa vidare!

(TIPS: öppna ordboken - det kan hända att du behöver den under resan.)

[Skoldatanätets](#)
[Svensk-finskt lexikon](#)

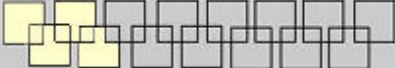

Bilaga 4: Film och musik

SURF.

SWE.
FIN.

Film och musik

Snart kommer regnet som en våg och sköljer bort allt som inte är musiken. - Kent

Surfa på nätet och kolla vilka filmer/låtar som står på tio-i-topp både i Finland och i Sverige.

Hur många inhemska filmer finns det på listorna?
Tittar människor på samma filmer i båda länderna? Lyssnar de på samma musik?
Finns det några svenska filmer/band på den finska listan och tvärtom?

<u>Finnkino</u>	SURF.	<u>YLEX</u>
<u>SF Bio</u>		<u>P3</u>

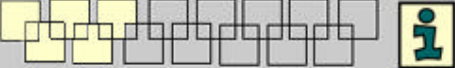

Bilaga 5: Inhemskt

SURF.

SWE.
FIN.

Inhemskt är bäst

*Vårt land, vårt land, vårt fosterland... -
J.L. Runeberg*

Man anser ofta att inhemska produkter är av högsta kvalitet. Håller du med?

Surfa till hamburgerkedjornas eller livsmedelskoncernernas sajter och läs vad de berättar om sina produkter. Varför tror du att de marknadsför sina produkter som de gör?

[MAX](#)

[Hesburger](#)

[Scan Foods](#)

[HK ruokatalo](#)

SURF.

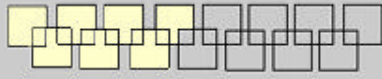

Bilaga 6: Mat

SURF.

SWE.
FIN.

Mat

Fattiga riddare

8 skivor torrt vetebröd
2 ägg
1 dl mjölk
2 dl socker
1 msk kanel
smör till stekning

Jämför svenska recept med finska. Vad äter man i Sverige? Vad är "inne" just nu? Hurdana trender kan du hitta?

[Stinas kök](#)

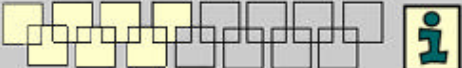
[Makupalat](#)

SURF.

Bilaga 7: Sommar

Sommar

*För hela året har jag väntat på
Juni, juli, augusti
För vindarna är varma då
Juni, juli, augusti...*

- Gyllene Tider

Fåglarna sjunger, solen skiner och livet ler. Brukar du le och leva på somrarna? Hur brukar du och/eller din familj fira midsommar?

Ta reda på hur midsommar ser ut i Sverige och jämför den med den finska versionen.

Suomen suurlähetystö
Tukholma

(ajankohtaista > vieraskynä >
hyvää juhannusta!)

Aftonbladet: midsommarextra

Midsommar, de ljusa
nätternas tid

Bilaga 8: Vitsar

SURF.

 swe.
 fin.

Vitsar och skämt

*Fartyget sjönk i havet, men en svensk, en norrmän och en finländare lyckades rädda sig iland på en kannibalö. De infångades och infödingarna satte omedelbart igång med matlagningen. Svensken kastades först i kitteln. Men han smakade illa. Norrmannen likaså. Därför kokade de finländaren i hela tre timmar. När de äntligen lyfte på locket reste sig finländaren upp, klev lugnt ur den stora grytan, tittade sig omkring och sa:
 - Nå, det var skönt. Har ni en handduk jag kan låna?*

Nu får du skratta. Läs igenom svenskarnas vitsar om norrmän och finskarnas vitsar om svenskar. Varför är grannarar alltid så dumma? Vilka fördomar står bakom de här vitsarna? Vem skrattar normännen åt?

[Humorarkivet > Norge-historier](#)

[Ruotsalaisvitsejä](#)

[Hurrivitsejä](#)

SURF.

Bilaga 9: Aktuellt

Aktuellt

Var tredje elev hoppar av gymnasiet - Aftonbladet den 17 maj 2003

Nyheter och tidningar kan berätta om landets speciella drag. Surfa igenom webbtidningar och jämför finska och svenska rubriker. Vad är aktuellt i de båda länderna? Skrivs det om samma saker? Finns det några nyheter eller artiklar som känns konstiga? Finns det några finska nyheter som en svensk skulle undra över?

[Aftonbladet](#)

[Expressen](#)

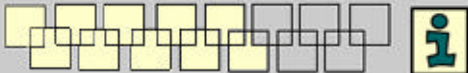
[Ilta-Sanomat](#)

SURF.

Bilaga 10: Dialekter

Dialekter

Ä sen va de ju Fålkes hus häråppe, e dansbane, där va de ju, å dä kåm ju utifrån då, såm vi sa, påjk å flicker. - En äldre kvinna från Småland

Dialekter kan ofta avslöja varifrån en människa kommer. Fundera på dialekter i Finland. Hur skiljer du en österbottning från en jwäskyläbo? På hur många olika sätt kan man säga "minä" på finska? Du kan även lyssna på eller läsa smakprov på dialekter på nätet.

I Sverige finns det också tydliga skillnader mellan olika dialekter. Lyssna på en norrlänning (en människa från norra Sverige), en skåning och en stockholmare. Hur skiljer sig deras dialekter? Vilka drag är typiska för dialekten i Skåne, vilka för dialekten i Norrbotten?

[Suomen murteet](#)

[Våra svenska dialekter](#)

SURF.

Bilaga 11: Politik

Politik

För Sverige - Itiden (Carl XVI Gustaf 1973 -)

Ta reda på vilka partier som utgör den svenska riksdagen. Jämför den med den finska. Vilka är de största partierna? Vem har makten i riket?

ung.riksdagen.se

[Suomen Eduskunta](#)

SURF.

Bilaga 12: Minoriteter

SURF.

SWE.
FIN.

Minoriteter

Meidän meitä ja muut on meidän krannista.

Det är alltid vi och de. Både här i Finland och i Sverige.
 Ta reda på vilka är i minoriteter i Finland, vilka i Sverige.
 Hurdan ställning har svenskan i Finland och finskan i Sverige?
 Hur ser livet ut för en tornedaling?

Nationella minoriteter

Vähemmistöt

SURF.

Bilaga 13: Utbildning

Utbildning

Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus...

Det finns några skillnader mellan utbildningssystemen i Finland och Sverige. Hur skiljer sig gymnasieskolorna från varandra? Du kan även kolla var i Sverige du kan studera det ämne som du är intresserad av.

Dessutom är det möjligt att ta en titt på den svenska studentmössan och den finska "ylioppilaslakki".

[Utbildning i Finland](#)

[Studentexamen i Finland](#)

[Gymnasieskolan i Sverige](#)

[Hitta rätt utbildning](#)

[Studentmössans vänner](#)

[Ylioppilaslakki](#)

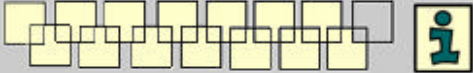

Bilaga 14: Ordspråk

SURF.
SWE.
FIN.

Ordspråk

Borta bra men hemma bäst.

Vilket svenskt ordspråk motsvarar det finska? Matcha ordspråk och fundera på vilka värderingar som står bakom de här uttrycken. Du kan även testa dina kunskaper på nätet med en ordspråkstest.

[>Matcha ordspråk](#)

Surfa på nätet och bekanta dig med flera svenska ordspråk. Försök att leta efter sådana som också finns i finskan. Hurdant förhållande har finländare och svenskar till t.ex. arbete, pengar och tid? Ta också en titt på de finska ordspråken om du behöver hjälp.

[Ordspråkstest](#)

[Svenska ordspråk](#)

[Sananlaskut](#)

SURF.

Bilaga 15: Feedback

Nu är det slut!

Innan du får glömma allt det här, skulle de vara hemskt trevligt om du gav oss lite feedback om dessa sidor. Svara på följande frågor, är du snäll?

Mitkä tehtävät teit?

Film och musik Inhemskt Mat Sommar Vitsar

Dialekter Politik Minoritet Utbildning Ordspråk

Voiko internetin avulla mielestäsi oppia jotain vieraista kulttuureista?

Voi, paljonkin

Voi, jonkin verran

En osaa sanoa

Ei juurikaan

Ei lainkaan

Hyödynnetäänkö internetiä mielestäsi kielenopetuksessa?

Kyllä, paljon

Kyllä, jonkin verran

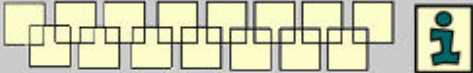

En osaa sanoa

Ei juurikaan

Ei lainkaan

Kirjoita mielipiteesi tämän sivuston tehtävistä, toimivuudesta yms. Kehitysehdotuksia?

Bilaga 16: Tack och adjö

Tack och adjö!

Nästa gång när du träffar en svensk eller en annan utlänning, kom ihåg att kultur inverkar på er kommunikation - Väinös kultur påverkar hans beteende och Haralds kultur påverkar hans sätt att kommunicera. Tänk på det!

Harald

Väinö

Bilaga 17: Testresultat

kulttuuri_maaritelma: Kulttuuri on kaikkea mitä ihminen on tehnyt ja tekee.

yhdyssana: kulttuuripersoona

kulttuuri_maaritelma:

yhdyssana: kulttuurinautinto

kulttuuri_maaritelma: Kulttuuriin kuuluu tietylle ryhmälle ominaiset piirteet ja elämän tavat. kuten uskonto, ruokatottumukset jne.

yhdyssana: tapakulttuuri

kulttuuri_maaritelma: Kulttuuri ko'ostuu kielestä, uskonnosta ja elämäntavoista. Yleensä kulttuurien rajana on maiden rajat, koska silloin yleensä vaihtuu myös kieli. Kulttuuriin liittyy myös käsitys siitä mikä on tärkeää.

yhdyssana: Kulttuurishokki

kulttuuri_maaritelma:

PERUS:

taidetta, musiikkia, historiaa, arkkitehtuuria jne. Taitavat kuulua mokomat vielä saman otsikon allekin..

Mitä on kulttuuri? Ihan liian vaikea kysymys lukiolaiselle, jotku professorithan on pohtinu tätä vuosikausia. Ei kulttuuria voi määrittää, kun se koostuu niin monista eri osista.

yhdyssana: kulttuuri-inho

kulttuuri_maaritelma: Kulttuuriin kuuluu taide, kielet, urheilu. Kulttuuri on esim tietyn maan kansalaisten asioita jotka tekee heistä juuri oman laisensa, eli kieli ja tavat yms.

yhdyssana: tapakulttuuri

kulttuuri_maaritelma: Kulttuuri tietyn yhteiskunnan (esim. länsimaisen) sivistysaste. Siihen kuuluu kaikki normeista taiteisiin.

yhdyssana: kulttuuriministeri

tein_tehtävät2: film

tein_tehtävät4: Mat

tein_tehtävät6: Vitsar

internet_opettaa_kulttuurista: jonkinverran

nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri

mielipide: kivan monipuolinen sivusto...

tein_tehtävät2: film

tein_tehtävät6: Vitsar

tein_tehtävät9: Minoritet

tein_tehtävät: Ordspråk

internet_opettaa_kulttuurista: paljon

nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eilainkaan

mielipide: No ei oikein kyllä herännyt kiinnostus ohjelmaan. Liikaa linkityksiä ja se aiheutti vähän sekavuutta. Runko on hyvä.

tein_tehtävät2: film
 tein_tehtävät3: inhemsk
 tein_tehtävät4: Mat
 tein_tehtävät5: Sommar
 tein_tehtävät6: Vitsar
 internet_opettaa_kulttuurista: paljon
 nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri
 mielipide: Suhlhelppo käyttöisiä linkejä...oli ihan mukavaa ajanvietettä...

tein_tehtävät2: film
 tein_tehtävät3: inhemsk
 tein_tehtävät6: Vitsar
 internet_opettaa_kulttuurista: paljon
 nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri
 mielipide: ihan selkeä ja hyvin toimiva systeemi. Linkitettyt sivut olivat hyviä (oli helppo löytää vastauksia).

tein_tehtävät2: film
 tein_tehtävät3: inhemsk
 tein_tehtävät4: Mat
 tein_tehtävät5: Sommar
 tein_tehtävät6: Vitsar
 internet_opettaa_kulttuurista: jonkinverran
 nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri
 mielipide: Käytännöllinen ohjelma. Osiot oli enemmän tai vähemmän mielenkiintoisia. Eri-tyisesti vitsejä oli mukava verrata

tein_tehtävät2: film
 tein_tehtävät6: Vitsar
 internet_opettaa_kulttuurista: paljon
 nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri
 mielipide:

 mukavia, vaikka ei mitään ylös kirjoitettukaan, niinku yleensä vastaavissa tehtävissä..
 voisinkin käydä joskus noi tehtävät loppuunkin, saattaisi oppia jotain ruotsista -lisää.. Sisältö oli ainakin tällaisella pikakatsauksella monipuolisen näköinen ja varmaan täynnä asiaa.
 Hyödyllisiä linkkejä, kuten sanakirja etc.
 Va kan ja säga, lycka till me den här projekten.. :)

tein_tehtävät2: film
 tein_tehtävät4: Mat
 tein_tehtävät6: Vitsar
 internet_opettaa_kulttuurista: paljon
 nettiä_hyödynnetään_opetuksessa: netti_eijuuri
 mielipide: Tehtävien lopussa pitäisi olla tilaa vastauksille. Siis että ne kirjoitetaan ylös.